

SUSAN REYNOLDS WHYTE

PRAGMATISME

Akademisk og anvendt

Dansk har nok færre ord end engelsk, men somme tider er de bedre. „Videnskab“ er et godt eksempel. Det peger på processen i at skabe viden, mens de engelske ækvivalenter, „science“ og „scholarship“, i det mindste i mit øre, antyder allerede eksisterende standarder og akkumuleret lærdom. Det er denne viden-skabende proces, der for mig at se er mest interessant for vores millenniske statusopgørelse. Og det er derfor, jeg ønsker at diskutere metode snarere end teori.

I takt med at antallet af antropologer forøges, øges også vores teorier, vores specialiseringsfelter, vores studieemner, vores teknikker til dataindsamling og vores analysemetoder. Men de fleste af os er stadig enige om, at det etnografiske feltarbejde er grundlæggende for vores praksis som antropologer. Som en nylig debattør har udtrykt det: „Vores professions væsentligste varemærke er, at vi slutter os til folk, dér hvor de lever, snarere end at studere dem på afstand. Dette er stadig et revolutionerende skridt, og vi må og skal holde fast ved det“ (Hart 1998:21). At slutte sig til folk, dér hvor de lever, er en metode i bred forstand; det betyder, at vi lærer ved at engagere os i det, som er betydningsfuldt for folk. Det peger på en særlig form for praksis, som er empirisk og intersubjektiv. Dette er ikke bare et spørgsmål om 8 måneders deltagerobservation i en landsby. Det er en orientering mod vort arbejde i sin helhed.

De antropologiske metoder, som jeg ønsker at argumentere for, har meget til fælles med den bevægelse, som kaldes pragmatisme, hvis fortalere var dybt engagerede i, hvordan viden skabes – og også i, hvordan den bruges. Pragmatisme blev beskrevet af William James, en af dens tidlige fortalere, som „en indstilling til at se bort fra de første ting, principper, ‘kategorier’, formodede nødvendigheder, og til at skue mod de sidste ting, frugter, konsekvenser, fakta“ (James 1974:47). For William James, Charles Peirce og John Dewey var pragmatisme en metode til kontinuerligt at stille spørgsmål om verden ved at engagere sig i den og mærke sig resultatet af handlinger. De så ideer som „planer for handling“, som „programmer for mere arbejde“, som veje til at forandre virkeligheden. „Således bliver teorier til instrumenter, ikke svar på gåder, hvorpå vi kan hvile“ (James 1974:46).

Disse amerikanske pragmatikere fra begyndelsen af det tyvende århundrede forkastede ideen om absolutte sandheder, der eksisterer i en eller anden rent teoretisk verden hinsides den praktiske aktivitets verden – forkastede, hvad Dewey kaldte „betragter-

teorien om viden“ (Dewey 1929:23). Det har været foreslået, at dette er en af grundene til, at pragmatisme gør come-back inden for filosofi og andre fagområder – den passer til den postmoderne tilstand, hvor Sandheden med stort S er en tvivlsom affære (Diggins 1994:407). Men for antropologien har det ikke bare generelle, men specifikke implikationer. Den lægger vægt på empiricisme med alle de usikkerheder, det indebærer. Den er processuel og retningsbestemt i sin sammenkædning af intentioner og konsekvenser. Den er samfundsorienteret i sin anerkendelse af, at folk handler som medlemmer af historiske fællesskaber og ikke bare som individer. Og den er forhåbningsfuld i sin invitation til debat og handling omkring værdier, mål og konsekvenser.

Pragmatisme foreslår metoder til at forstå, hvad vore samtalepartnere foretager sig. Den kræver også af os, at vi reflekterer over, hvad vi foretager os som forskere. Vi kan bruge den til at tænke over de forskellige intentioner med og konsekvenser af akademisk og anvendt antropologi. Men vi kan også se fælleselementer i metoder og værdier, som binder antropologisk videnskabelse sammen. Lad mig undersøge nogle faser i den proces, hvorved viden dannes: at definere problemer, at arbejde empirisk og reflektere over intentioner og konsekvenser.

Problemer

At definere problemer er en måde at orientere sig med henblik på at komme videre. Vi fokuserer på udvalgte usikkerheder og afgrænser dem: „Dette er et problem“. Og således styrer vi mod skabelsen af en særlig slags viden. For antropologer er der to aspekter af problemskabelsesfasen. Der er spørgsmålet om, hvilke slags problemer, vi bør arbejde med. Og der er det paradoks, at de problemer, vi arbejder med, synes at forandre sig, imens vi prøver kræfter med dem.

Det menes af og til, at forskellen mellem akademisk (eller grund-) og anvendt forskning er, at de førnævnte forskere frit vælger problemstillinger, mens sidstnævnte tildeles forskningsopgaver. Nogle forskere skaber problemstillinger, mens andre simpelthen tager dem, som væltes ned over dem. Det er sandsynligvis en overvurdering af både frihed og tvang, og i hvert fald giver det ikke noget særligt bud på, hvad vi kunne gøre, og hvad vi somme tider har gjort.

I en bog, som tåler genlæsning, udfordrede C. Wright Mills os i 1959 til at bruge vores sociologiske – eller antropologiske – forestillingsevne ved at formulere problemstillinger, der sammenkæder historie og biografi. Han rådede os indtrængende til at bruge vores energi på vægtige emner af offentlig interesse – problemer, der har virkelig konsekvens. Men ikke til at stille os tilfreds med at acceptere dem, som de officielt er formuleret. Han mindede os om, at vi bør anerkende private vanskeligheder som den levede erfaring af problemer. Men vi bør ikke begrænse os til individuel erfaring. Frem for alt bør vi definere væsentlige problemer på den historiske virkeligheds plan (Mills 1959:128). Vores opgave er at begrebsliggøre empirisk materiale, ikke at raffinere begreberne for deres egen skyld.

Behovet for et fornyet engagement i antropologien inden for en bred vifte af sociale problemer har været særdeles kendetegnende i de senere år – nok engang. Efter en introspektiv periode med selvundersøgelse og grublen over, hvad postmodernisme mon betyder, høres atter udtryk som „relevansproblemer“ og „emner af almen interesse“ fra mange sider (Ahmed & Shore 1995).

En af Skandinaviens mest fremtrædende antropologer, Fredrik Barth, opfordrer til en bredere antropologi, der kan indbefatte emner som urban fattigdom og miljøforringelse.

Jeg foreslår ikke, at vores forskningsdagsorden skal sættes af skiftende offentlige interesser. Tværtimod taler jeg for, at vores opmærksomhed burde rettes bredt mod alle aspekter af menneskelivet og være langt *forud* for regeringer og offentlighed i vores diskussioner, at vores disciplin burde give os en langt stærkere stemme til at artikulere emner på måder, som ville aftvinge sig såvel forskernes som offentlighedens opmærksomhed, og at vi burde anerkende, at vores teoriers gennemslagskraft ofte kan afprøves grundigt med hensyn til relevans og kraft i praktiske anliggender (Barth 1994:350).

Det, jeg hører i disse programmatisk invitationer, er, at vi burde tage fat om og skabe problemstillinger, som er – eller burde være – nogens problemer.

Dette er ikke så ligetil. Etnografiens kunst er ofte at vise, at problemer opfattes forskelligt af forskellige aktører, organisationer og offentlige fora. Beslutningstagere udtrykker emner på én måde, indflydelsesrige mænd på en anden, enlige mødre på bistandshjælp på atter én, og nogle mennesker mener, at der overhovedet ikke er noget problem. Forskerens arbejde er ikke at vælge blandt disse, men at formulere en problemstilling, som er relevant for aktørernes definitioner, mens der samtidig anlægges et længere tidsperspektiv og en bredere fornemmelse for kontekst, end nogen af de interesserede parter ville kunne opnå.

En del af den analytiske opgave er at udskille parter eller positioner og forsøge at forstå de enkelte synspunkter: Hvilke meninger og værdier er på spil og for hvem? Hvilke interesser er der for mulige løsninger? Med hvilke formål (i flertal) konfronterer de forskellige parter problemet, som de ser det? At arbejde med problemer inden for sociale anliggender betyder ofte, at man må definere et sæt beslægtede emner fra perspektiver på forskellige niveauer. Laura Nader (1980) kaldte dette „den vertikale skive“; kolleger i Amsterdam (van der Geest et al. 1990) kalder dette „multiplanperspektivet“.

At identificere forskellige niveauer og positioner er imidlertid bare en begyndelse. I pragmatismens ånd er det interessante spørgsmål, hvordan forsøg på at afgrænse og håndtere problemer har følger for de forskellige involverede parter. Det er denne problemernes og problemarbejdets forbundethed – fra niveau til niveau og fra aktør til aktør – som vi bør spørge til.

I dagens antropologi hersker der megen tvivl om systemer og systematisering. Vi har lært at være os for at antage, at tingene er alt for integrerede – for logisk konsistente. Men lad os ikke være så optagede af verdens fragmentære, ubestemmelige karakter, at vi ikke formår at lede efter denne udfoldelse af muligheder og konsekvenser – ofte utilsigtede, overraskende, ironiske – fra niveau til niveau, fra sted til sted, fra aktør til aktør. Det er, hvad problemformulering i en kompleks verden bør indebære.

Dette leder os til det andet aspekt af problemformulering: Den usikkerhed og uafgrænsethed, som karakteriserer det, vi står for. At definere en problemstilling betyder at formulere en ubestemmelig situation på en måde, som tillader os at understrege og endda nyde dens tvivlsomme karakteristika. For Dewey er anerkendelsen af ubestemmelighed og tvivl, udsættelsen af vurdering, begyndelsen til visdom (Campbell 1995:49). Hvis vi antager, at vi kender løsningen, at vi blot kan assimilere dette problem til andre lignende problemer, for hvilke der kan findes svar, så kan man, som det udmærkede danske udtryk siger det, „lige så godt spise madpakken derhjemme“. Kunsten ved forskning, som ved

intelligent praksis, er at formulere et problem på en sådan måde, at det tillader os at *lære* noget, vi ikke allerede vidste.

En af vanskelighederne ved at undervise antropologistuderende, som skriver på deres feltarbejdssynopsis, er, at de er nødt til at lære at formulere en problemstilling klart, at fremanalysere dens konstituerende elementer, at forestille sig, hvilke teoretiske ideer og hvilke data, der kan være relevante, og at skrive med overbevisning om de metoder, de vil bruge. Samtidig er de nødt til at forstå, at hele pointen med at smøre madpakke er, at man skal i skole – i felten – for at lære problemernes konturer at kende. At skrive feltarbejdssynopsis er at lære at problematisere, ikke at konstruere en forsøgsopstilling, som vil blive fulgt uanset hvad. Den problemstilling, der defineres ved ens skrivebord, skal raffineres gennem engagement i den verden, man udforsker.

Problemet med problemer, hvis man kæmper praktisk med dem og ikke bare overvejer dem, er, at de ikke er statiske. Selve den handling at sætte sig ind i problemer forandrer dem – og os – og ofte fører det ikke til nogen løsning, men til nye problemstillinger. En spøgefugl har formuleret det således: „Det er på den måde problemer former sig. Et problem, der overlades til sig selv, tørrer ud eller går i forrådnelse. Men gød et problem med en løsning, og du vil udklække dusinvis“ (Simpson 1960). Det er så sandelig en overdrivelse, ikke alle problemer tørrer ud, hvis de overlades til sig selv. Men pointen er god og pragmatisk. Når vi tumler med problemer, lærer vi om dem. Jeg siger ikke løser dem – måske kan vi ikke finde en løsning, eller vi lærer måske, at problemet ikke består i det, vi troede. Eller det kan udklække dusinvis! Denne forståelse af problemstillinger som *fremspirende* forekommer mig at være altafgørende for antropologien. Det er en nødvendig del af vores empiriske praksis.

Empirisk arbejde

Antropologi er en empirisk disciplin. For mig betyder det, at vores projekt er at skabe viden om virkeligheden snarere end viden om teorier. Selvfølgelig er teorier vigtige, men de er vigtige på grund af bestemte formål, ikke bare for deres egen skyld. De kan lede vores udspørgen, men de bør ikke gøre os blinde over for det, som omhyggeligt og langvarigt empirisk arbejde kan lære os. Vi bør bruge dem til at hjælpe os med at begrebsliggøre empirisk materiale snarere end at bruge empirisk materiale som anekdoter, der illustrerer korrektheden ved teorier. Dette er muligvis ikke et populært synspunkt, for der er en tendens blandt akademikere til at se empiricisme som kedsommelig og uinspireret, mens den egentlige intellektuelle udfordring ligger i teoriudviklingen. Men den intellektuelle disciplin og vanskelighederne ved at formulere ideer i relation til empirisk materiale er mere krævende.

„Naiv empiricisme“ er ikke, hvad jeg slår til lyd for. Det var indvendingen mod Franz Boas: „...den vildfarelse, at den iboende orden ville afsløre sig selv, ganske som den blev lagt frem umiddelbart igennem de tusind tekster med lakseopskrifter, uden at nyde godt af nogen form for forståelse fra hans side [...] antropologen reduceret til en registreringsanordning...“ (Sahlins 1976:76). Dette er nærmest det modsatte af den form for empiricisme, som pragmatikerne advokerede for, og som nu genfremstilles i antropologien. Her er vægten lagt på social erfaring; intersubjektivitet er nøglen, og dette kan bedst begribes ved intersubjektive metoder.

Michael Jackson finder inspiration i „radikal empiricisme“ – et begreb William James skabte for at „anspore os til at genfinde en tabt fornemmelse for det umiddelbare, aktive, tvetydige ‘tilværelsens plenum’, hvorpå alle ideer og intellektuelle konstruktioner er funderet“ (Jackson 1989:3). Jacksons empiricisme går i retningen af fænomenologi og betoner den empiriske verdens intersubjektive natur, hvoraf antropologen er en fuldgyldig del (Jackson 1996, 1998). Arthur og Joan Kleinman følger tilsvarende baner, når de advarer mod at professionalisere lidelse. Ved at reducere den til en medicinsk eller antropologisk diskurs, fjerner vi den let fra den intersubjektive oplevelsessfære i en lokal moralsk verden og forvrænger den derved. Ikke at vi bør opgive forsøget på at abstrahere, som er en form for distancering. Men afstandsbetragtelsen bør ikke udelukke rigiditeten, usikkerheden og subtiliteten i den fænomenale oplevelse (Kleinman & Kleinman 1995:99).

Andre opfordringer til empiricisme er mindre fænomenologiske, mindre fokuseret på at udforske erfaringen. Men også de bekræfter den tilfældige, foranderlige verden som en kilde til inspiration. „Empiricisme som besættelse“ er det provokerende udtryk, som Jonathan Spencer bruger i sin opfordring til at gøre oprør mod teoretisk lukkethed. Han påstår, at politisk antropologi døde af kedsomhed („auto-narcosis“), på grund af en overdosis af „præmature analytiske visheder“. Selv postkoloniale forsøg på at gentænke det politiske tildeler alt for ofte begreber som magt og hegemoni den samme form for status. I stedet fremsætter Spencer: „et tilsyneladende gammeldags argument for det subversive potentiale i empiricisme som tvangstanke og etnografisk holisme, og for dyderne ved at rette opmærksomheden mod det, som er der, og hvad folk siger om det“ (Spencer 1997:3).

Det er uforudsigeligheden ved det empiriske, som sætter vore forudfattede ideer på prøve og ansporer os til at omformulere dem på mere brugbare måder. Vore arbejdsmetoder bør tillade os at så tvivl om vore antagelser. Og vore stadige forsøg på at formulere problemer bør foranledige os til at begrebsliggøre, til at uddrage læresætninger med henblik på diskussion og mulig anvendelse næste gang.

Hidtil har jeg lagt vægt på nødvendigheden af empirisk arbejde i akademisk antropologi. Men jeg tror, at klassisk pragmatisme faktisk er et argument for mere end deltagerobservation, intersubjektivitet og solid etnografi. John Dewey afviste, hvad han kaldte: „Doktrinen om, at viden er en begribelse eller beskuelse af virkeligheden, uden at noget er gjort for at modificere dens på forhånd givne tilstand“. I stedet foreslog han en slags deltagende tilgang til viden: „Hvis vi ser, at det at vide ikke er en udefrakommende betragters handling, men en som kommer fra en deltager inden for den naturlige og sociale scene, så beror det sande objekt for viden i konsekvenserne af styret handling“ (Dewey 1984:157). At forsøge at bruge antropologi til at forbedre forholdene i et genbosætningsprogram, eller til at forandre praksiser med hensyn til brugen af mediciner, er den form for styret handling, hvorigennem viden skabes.

I forsøget på at anvende antropologiske ideer til at definere problemstillinger og forandre noget tvinges vi til at forholde os til verdens begrænsninger. En af de lektier, jeg lærte for længe siden ved at følge mine venner i Bunyole i deres kamp mod ulykken, er, at lidelsen ofte nægter at give efter for gode ideer, rige symboler, kraftfulde ritualer og stærke mediciner. På samme måde viser forsøg på at applicere antropologiske ideer på en konkret problemstilling os ofte ideernes utilstrækkeligheder. I et interview har Fredrik Barth fremsat den samme pointe. Han sagde:

At bruge antropologi i det virkelige liv er fantastisk, fordi det gør det umuligt at forblive inden for de akademiske cirkler. Man konfronteres med den virkelige verden. Man bliver bedt om at sige noget om den, og effektiviteten af det, man siger, bliver afprøvet. Så jeg tror, at verdens modstand mod den antropologiske tanke er en meget værdifuld ting. Den [...] styrker vores rent akademiske antropologi... (Galey 1996).

Det at bruge antropologien udfordrer os ikke blot til at blive bedre akademikere. Det udfordrer os til at skabe viden, som er meningsfuld og har konsekvens uden for universitetet. At skabe den form for viden kræver, at vi trækker på en bred vifte af antropologiske redskaber – bredere end de nuværende teoretiske interesser blandt akademikere. Desuden kræver det, at vi forenes i en kritisk diskussion med ikke-antropologer om problemstillinger, mål, midler og konsekvenserne af vores anstrengelser.

At reflektere sammen

Kritisk refleksion over praksis er ikke tilstrækkelig solidt udviklet i megen anvendt antropologi. Men den er heller ikke altid solidt udviklet i den akademiske antropologi. Dette skyldes til dels, at vi foretager en simpel skelnen mellem teori og praksis og glemmer, at opdyrkningen af teori også er en form for praksis. Som en iagttagelse af den akademiske verden skrev:

Om end målet for *theoria* er viden for 'dens egen skyld', bør vi anerkende, at viden af denne slags kun delvis værdsættes af den grund. Den er også af instrumentel, pragmatisk værdi for personer, hvis grad, indkomst og magt inden for de akademiske institutioner afhænger af overførslen af specialiserede former for viden... det er den møntfod, det eneste lovlige betalingsmiddel, hvormed tuskhandel med identitet, medlemskab, forfremmelse, fastansættelse, indkomst, plads, sekretærhjælp og den slags finder sted (eller i det mindste burde finde sted). *Theoria* er, derfor, teori og praksis over en *form for viden* (Partridge 1987:216).

Dette lyder kynisk, fordi det stiller skarpt på den universitære karrierepolitik. Jeg har ikke til hensigt at nedgøre akademisk praksis. Tværtimod. Men jeg vil gerne argumentere for mere eksplicite debatter om hensigterne med og konsekvenserne af vores antropologiske praksiser. Hvad håber vi at opnå? Med hvem ønsker vi at kommunikere? Hvad er de kort- og langsigtede konsekvenser af vores arbejde? Dette er også spørgsmål for den akademiske antropologi.

En generel selvransagelse er ikke nødvendigvis særlig interessant: Det er for enkelt. Det, som tæller, er de konkrete refleksioner over specifikke stykker arbejde. Hvad er fordelene og ulemperne ved at definere indvandreres problemer i Danmark i integrations-termer? Hvilke teoretiske redskaber egner sig bedst til at gennemføre et studie af turisme på Bali? Hvad er konsekvenserne af at repræsentere folk i Rwanda som ofre eller aktører? Det er let nok at samtykke i generaliseringer som fred, kærlighed og forståelse. Nyttige debatter handler om enkelthederne.

Hvem diskuterer vi med? Først og fremmest med hinanden. Uanset hvilken slags antropologi, vi bedriver, drager vi fordel af kritisk refleksion baseret på en fælles antropologisk arv: Standarder for feltarbejde, argument, bevisførelse og originalitet fastlægges, implikationerne af anden antropologisk forskning overvejes, der abstraheres med hensyn til teori, og bidrag til viden evalueres. Disse lærde diskussioner kan udstrække sig til

andre discipliner også – som regel de humanistiske og sociale videnskaber, som deler vores teoretiske og empiriske interesser.

Er det tilstrækkeligt? Bestemt ikke, hvis vi prøver på at anvende antropologien til at forandre den offentlige bevidsthed om et emne, eller på at arbejde for en bestemt forbedring et eller andet sted. I så fald må vi være i stand til at kommunikere på måder, som giver mening uden for vores disciplin og uden for universitetet. Dér kan vi ikke antage, at viden er værdifuld eller nyttig i sig selv. Vi gør den nyttig ved at gøre den tilgængelig og relevant og signifikant og troværdig og gennemsyret af muligheder for aktører, som har deres egne hensigter (Chambers 1989:205-6). Og vanskelighederne ved at kommunikere – inklusive manglende interesse og uenighed om præmisserne – er lærerige. Deltagerobservation påbegyndt under feltarbejde fortsætter i forsøg på at forhandle med instanser, myndighedspersoner, forretningsforetagender og andre. At anvende antropologien til at forandre noget gør én til del af den større proces, man studerer.

Betragterteorien om viden antager, at skabelsen af viden finder sted uden for det analytiske studieområde. Gennem mere end 50 år har antropologer, der påberåber sig deltagerobservationsmetoden, sluttet sig til folk, dér hvor de lever, idet de forkaster ideen om, at betragterrollen alene er en adækvat metode. Men når det kommer til analyse, teoretiseren og skabelse af den form for viden, der tæller – på skrift – træder vi tilbage og bedriver vores intellektuelle aktivitet med hinanden. Og vi er tilbøjelige til at vurdere resultaterne af den i det omfang, de giver sig udslag i boganmeldelser og citater. Pragmatisme tilskynder os til fortsat at reflektere over vores praksis i et større forum, hvoraf vi stadig er en del.

Forskellen beror i: „at stå *uden for eller over* [eller] at placere sig *et andet sted inden for* undersøgelsesfeltet“ (Jackson 1996:8-9). Hvis vi er uden for det felt, hvis aktører vi studerer, og stiller os tilfredse med at vide ting, de ikke ved, så vil der være en tendens til at praktisere vores teori, til at bearbejde vores viden sammen med et par få udvalgte kolleger, som vil være i stand til at værdsætte den. Hvis vi selv befinder os inden for undersøgelsesfeltet, så kan vi spørge om virkningerne og konsekvenserne af vores forskning. Vi kan forholde os til andre inden for feltet, og vi kan arbejde sammen med dem om at reflektere kritisk og forsøge at forandre praksis.

Jeg formoder, at en bred, pragmatisk refleksion over konsekvenserne af vores antropologiske praksis, akademisk og anvendt, ville vise, at vore skriverier er mindre betydningsfulde, end vi tror. At undervise studerende, at konstruere data med informanter og at diskutere dem med alle mulige slags ikke-antropologer, for ikke at nævne brugen af antropologi i medierne, har sandsynligvis langt større konsekvens for det store undersøgelsesfelt, vi er en del af.

Millenniske resolutioner

Millenniet er som et supernytår (ikke et mega-år, men et kilo-år), en tid, hvor der skal ses tilbage og gøres status, og frem for alt en tid for nye forsætter. Pragmatisme er ikke noget dårligt tema ved en sådan lejlighed. Den er betids – den har et tidsperspektiv, om end ikke et kronologisk sådant. På grund af dens optagethed af konsekvenser ser pragmatisme på processer og resultater. Den forestiller sig mål og veje til at opnå dem. Faktisk går én kritik af pragmatisme på, at den er for fremtidsorienteret – altid skuende mod de resulta-

ter, der skal komme, snarere end forsøgende på at forstå fortiden (Diggins 1994:19-21, 250-79). Denne skuen efter potentiale er selvfølgelig den kilde til socialt håb, som andre priser ved pragmatisme.

Det forekommer mig mere interessant at tænke på pragmatisme som karakteriseret ved en fornemmelse for retningsbestemmelse. Som William James' levnedbeskriver har formuleret det, gik James' vision på transitivitet.

Konkret – når man fanger ideen i det, eller får fornemmelsen for det – består virkeligheden af bevægelse fra endestation til endestation, en forfølgelse af mål, og det at *komme* til konklusioner. Den er på vej mod noget. Virkeligheden er ikke destinationen, ej heller er den slet og ret bevægelse, men blot denne konkrete karakter, som så let overses af det analytiske sindelag, nemlig retningsbestemt eller meningsfuld forandring (Perry 1996:371-2).

Richard Rorty skriver på lignende vis om John Deweys „systematiske forsøg på at temporalisere alting“ (Rorty 1998:28). „Det, han frygtede, var stasis: en tid, hvori alle og enhver ville tage for givet, at formålet med historien var blevet fuldført, en betragternes tidsalder snarere end aktørernes“ (op.cit.:20). Optimisme er ikke retfærdiggjort; tingene falder ikke nødvendigvis heldigt ud. William James kaldte sin anskuelse „meliorisme“ – den doktrin, at „i det mindste er forbedring mulig“ (1974:84). Fremskridt bliver et spørgsmål om at arbejde sig gennem problemer.

Højdepunktet af fortjeneste i Deweys filosofi var at behandle begreber som 'sand' og 'rigtig' som evaluerende [...] som udtryk for tilfredsstillelse ved at have fundet en løsning på et problem: Et problem, som en skønne dag kan forekomme forældet, og en tilfredsstillelse, som en skønne dag kan forekomme fejlplaceret. Virkningen af denne behandling er at forandre vores beretning om fremskridt. I stedet for at anskue fremskridt som et spørgsmål om at komme tættere på noget, der kan specificeres på forhånd, betragter vi det som et spørgsmål om at løse flere problemer (Rorty 1998:28).

Hvilken retning i det nye kiloår? Vi er tilbage ved mit udgangspunkt med definitionen af problemer og deres raffinering gennem vores engagement i dem. Mit håb for det nye år er, at vi vil tage en bredere vifte af problemer op inden for områder af social betydning: Krig og dens konsekvenser, folkefortrængning, menneskerettigheder, miljøet, vold mellem mennesker, roden til og håndteringen af dårligt helbred, den voksende afstand mellem rig og fattig, væksten i religiøs og etnisk intolerance, racisme, befolkning, uddannelse, politisk deltagelse, fødevarerikkerhed, beskæftigelse, urban vækst, køn og meget mere. Vi er mange antropologer her i Danmark, nok til at gruppere os omkring forskellige problemer, så vi kan holde vores lærde diskussioner i gang. Og der er flere og flere lejligheder til at engagere sig i problemer uden for universitetet.

Oversat af Nina Johnsen

Litteratur

- Ahmed, Akbar & Cris Shore (eds.)
1995 The Future of Anthropology: Its Relevance to the Contemporary World. London: Athlone.
- Barth, Fredrik
1994 A Personal View of Present Tasks and Priorities. I: Robert Borofsky (ed.): *Assessing Cultural Anthropology*. New York: McGraw-Hill.
- Bernstein, Richard J.
1997 Pragmatism, Pluralism, and the Healing of Wounds. I: Louis Menand (ed.): *Pragmatism: A Reader*. New York: Vintage Books.
- Campbell, James
1995 *Understanding John Dewey*. Chicago: Open Court.
- Chambers, Erve
1989 *Applied Anthropology: A Practical Guide*. Prospect Heights, Ill.: Waveland Press.
- Diggins, John Patrick
1994 *The Promise of Pragmatism: Modernism and the Crisis of Knowledge and Authority*. Chicago: University of Chicago Press.
- Dewey, John
1929 *The Quest for Certainty: A Study of the Relation of Knowledge and Action*. New York: Minton, Balch & Company.
- Galey, Jean-Claude
1996 An Interview with Fredrick Barth. *EASA Newsletter* 18:9.
- Jackson, Michael
1989 *Paths toward a Clearing: Radical Empiricism and Ethnographic Inquiry*. Bloomington: Indiana University Press.
1996 *Things As They Are: New Directions in Phenomenological Anthropology*. Bloomington: Indiana University Press.
1998 *Minima Ethnographica: Intersubjectivity and the Anthropological Project*. Chicago: University of Chicago Press.
- James, William
1974 [1907-09] *Pragmatism and Four Essays from 'The Meaning of Truth'*. New York: New American Library.
1997 [1909] *A Pluralistic Universe. I: Louis Menand (ed.): Pragmatism: A Reader*. New York: Vintage Books.
- Kleinman, Arthur & Joan Kleinman
1995 *Suffering and its Professional Transformation: Towards an Ethnography of Interpersonal Experience. I: Arthur Kleinman: Writing at the Margin: Discourse between Anthropology and Medicine*. Berkeley: University of California Press.
- Mills, C. Wright
1961 [1959] *The Sociological Imagination*. New York: Grove Press.
- Nader, Laura
1980 *The Vertical Slice: Hierarchies and Children. I: Gerald M. Britan & Ronald Cohen (eds.): Hierarchy and Society: Anthropological Perspectives on Bureaucracy*. Philadelphia: ISHI.
- Partridge, William L.
1987 *Toward a Theory of Practice. I: Elizabeth M. Eddy & William L. Partridge (eds.): Applied Anthropology in America*. New York: Columbia University Press.
- Perry, Ralph Barton
1996 [1948] *The Thought and Character of William James*. Nashville: Vanderbilt University Press.

- Rorty, Richard
1991 [1982] *Consequences of Pragmatism*. New York: Harvester Wheatsheaf.
1998 *Achieving our Country: Leftist Thought in Twentieth Century America*.
Cambridge, Ma.: Harvard University Press.
- Sahlins, Marshall
1976 *Culture and Practical Reason*. Chicago: University of Chicago Press.
- Simpson, N. F.
1960 *A Resounding Tinkle, Act I, Scene i. I: Thomas Maschler (ed.): Three Plays*. New English
Dramatists, Vol. 2. Harmondsworth: Penguin Books.
- Spencer, Jonathan
1996 *Post-Colonialism and the Political Imagination*. *Journal of the Royal Anthropological
Institute* 3:1-19.
- van der Geest, Sjaak, J. D. Speckman & P. H. Streefland
1990 *Primary Health Care in a Multi-Level Perspective: Towards a Research Agenda*.
Social Science and Medicine 30(9):1025-34.

INTERVIEW

Tidsskriftet Antropologi introducerer *Interview*, en ny rubrik, der føjer sig til *Artikel*, *Review*, *Position* og *Anmeldelse*. Interviewet gør stoffet mere tilgængeligt; det relateres til tale- snarere end skriftsprog og *Interview* fremskriver derfor en lettere og ofte mere personlig tilgang til stoffet. Rubrikken vil frit kunne behandle emner, der affødes af temaer fra tidligere numre eller udgør en kommentar til det aktuelle nummer af tidsskriftet.

Tidsskriftets to første bidrag i *Interview* lægger sig op ad dette nummers tema og giver bud på videnskabelighed, videnskabsteoretiske udviklinger og antropologiens status.Á

